

ANUL II.

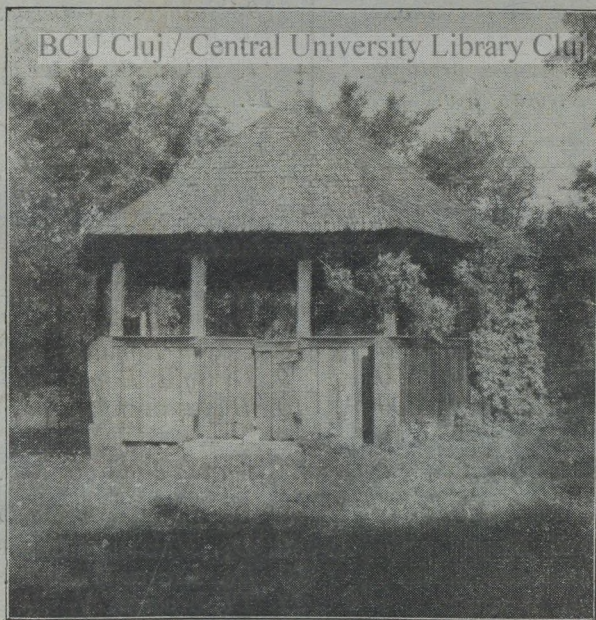
NOVEMBRIE 1933 - IANUARIE 1934

No. 4-6.

VLĂSTARUL CÂMPIEI . . .

REVISTĂ DE FOLKLOR ȘI ARTĂ POPORANĂ.
ORGANUL SOCIETĂȚII CULTURALE „I. OLTEANU”
CU SEDIUL ÎN COMUNA COJOCNA JUD. CLUJ

ABONAMENT : { 80 Lei anual, 50 Lei pe 6 luni.
 { Instituțiuni particulare 200 Lei, de stat 300 Lei.

Altarul-capelă. (Vezi „Crestături în lemn pag. 59)

Președinte :
Dr. SIMION NEMEȘ
f. senator.

Director :
GEORGE SUCIU
preot.

Intemeietor—Redactor :
VASILE MOLDOVANU
învățător.

Toate manuscrisele și corespondența privitoare la administrația revistei precum și abonamentele se vor trimite pe adresa :
Vasile Moldovanu, învățător, comuna Cojocna, județul Cluj.

Colaboratori.

1. Chifor Romulus, înv.	7. Suciú Gheorghe, protopop.
2. Checicheș Maria, înv.	8. Suciú Maria, înv.
3. Cojocneanu Maria, înv.	9. Șiclovanu Gheorghe.
4. Dăneș Gheorghe.	10. Racotzi Gheorghe, înv.
5. Giurgiu Valeriu, protopop.	11. Beldeanu Vasile, preot.
6. Grossu Nicolae, înv.	12. Butuza Izidor, impiegat.

Membrii fondatori :

1. Dr. Bosica Ion, cu 1000 Lei	6. Moldovan Susana, cu 200 Lei
2. Moldovan Vasile, cu 500 "	7. Turcu Liviu, cu 250 "
3. Suciú Maria, cu 500 "	8. Chifor Romulus, cu 200 "
4. Palu Iosif, cu 500 "	9. Giurgiu Eugen, cu 200 "
5. Cojocneanu Maria, cu 500 "	10. Budușan Ioan, cu 300 "

Membrii activi, cu o cotizație anuală de 60 Lei :

1. Dna Dr. Bosica Susana.	8. Dș. Laurențiu Maria.
2. Dș. Dascăl Irina.	9. Dș. Moldovan Susana.
3. Dș. Cojocneanu Maria.	10. Dș. Runcu Victoria.
4. Dș. Suciú Maria.	11. Dl Lipovan Vasile.
5. Dl Suciú Quintilian.	12. Dl Beldean Ioan.
6. Dș. Herineanu Victoria.	13. Dl Turcu Liviu.
7. Dl Popa I. Ioan cl. VI. L.G.B.	14. Dl Moldovan Vasile.
15. Suciú Gavril, ing. cu 100 Lei anual.	

Folklorul în monografii...

De câte ori mi-a căzut în mână monografia unei localități, (sat sau oraș) am citit-o și am căutat întotdeauna să descoper ceva. Am voit ca în aceste monografii să găsesec folklorul localității respective, pentru că — după mine și poate și după alții — numai *acea* monografie poate fi completă, în care se oglindește viața — în tot complexul ei — a satului (orașului) monografiat! Cu câteva — fie ele și multe — numiri proprii, cu nu știucâte hărți și schițe diforme și cu 7—8 rânduri explicative nu putem avea o monografie...

În acest caz, avem scheletul monografiei, avem itinerariul, dar nu avem sufletul...

Sufletul monografiei îl formează folklorul!

Chiuiturile, cântecele, cîmîlturile, vrăjitorile, înfloriturile de pe obiectele casnice și vorbirea specifică a localnicilor nu trebuie să lipsească din paginile tomului ce poartă pe copertă titlul „*Monografie*”. Și astfel de monografii în acest fel concepute, cine oare le-ar putea da la iveală?

Răspunsul îl dau fără nicio mîndrie față de tagma din care făc parte, le-ar putea face zic, numai învățătorul.

Da, numai învățătorul e acela care cunoaște viața satului mai mult ca oricare altul! El este acela care aude chiuiturile la horă; el aude cântecul bătrînesc; el poate să asculte povestea unui moș sfîtos... El știe cum vorbește badea Stan și cum vrăjește lelea Chira...

Și dacă toate acestea sunt știute de învățător, de ce să nu le anexeze la monografia satului respectiv?

Aceste mărgăritare populare — ce se duc se prăpădesc ca un cântec bătrînesc — să fie presărate din plin în orice monografie!

Numai atunci vom putea să cetim cu nesaț o monografie; numai atunci putem spune că am... fotografiat viața unui sat... Altfel?... Altfel cele câteva monografii — broșuri tipărite ca și altele ce vor vedea lumina tiparniței după tradiționalul calapod, vor continua să se decoloreze în vitrina librăriilor!...

Budești, Cluj.

NICOLAE D. MARIN
învățător.

Un indemn *)

De un an bun, colegul nostru d. Vasile Moldovanu dela școala primară din Cojocna scoate cu multă jertfă o revistă de folklor *Vlăstarul*. Ieșit din popor, d. V. Moldovanu cunoaște comorile neprețuite, cari zac în sufletul poporului nostru și ies la iveală numai în intimitate. Dar e totodată convins, că aceste comori cari ne ajută în grad mare să-i cunoaștem sufletul, sunt tot mai mult amenințate să se piardă în neantul uitării. Vieța de azi cu mecazurile, dar mai ales cu *inoirile* ei, cari nu sunt totdeauna bune, fac să dispară tot mai mult credințele, obiceiurile și manifestările străvechi ale sufletului poporului român.

Aceasta e mare pagubă, căci multe din ele sunt adevărate documente și istorice pentru poporul nostru, ele avându-și uneori originea în vechea vieță dacică, romană, altele caracterizând firea Românilui în manifestările ei.

E deci, datoria învățătorilor, cari ajung mai ușor și mai intim în legătură cu poporul, să nu lase să se piardă niciuna din producțiile rămase moștenite dela stră-strămoșii noștri și să le adune nu dela tineret, ci dela cei bătrâni, moși și babe, cari le mai păstrează mai puțin stîrbite, iar cele adunate să le dea publicității.

Dl Moldovanu, modest, cum îi șade bine învățătorului activ, nu s'a gândit să facă din revista D-sale un centru al publicațiunilor folkloristice din țara întreagă. Așa ceva nici că e cu putință, dată fiind cantitatea uriașă a materialului folkloristic. S'a mulțumit să facă din *Vlăstarul* o vistierie folkloristică numai pentru *Câmpia Ardealului*, acest ținut melancolic, în brazdele căruia s'au vărsat cele mai multe lacrimi și cea mai multă sudoare de către Românul asuprit de veacuri. Manifestările sufletului românesc de pe Câmpie au și o nuanță specială, impusă de natură și de traiul poporului nostru de-acolo.

Cetitorul va înțelege deci, pentru ce eu, un dascăl bătrân din Ardeal, care mă mândresc de a-l fi avut pe D. Moldovanu între elevii mei, indemn din tot susletul pe colegii noștri din satele de pe Câmpie să adune cât mai mult material folkloristic și să-l publice în revista *Vlăstarul*, care e a Câmpiei.

Materialul folkloristic e foarte vast, cum arată cele ce urmează: *obiceiurile, poveștile, glumele, cântecile dela naștere și cununie, obiceiurile și cântecile dela înmormântare, obiceiurile populare* (nu cele impuse de cărțile bisericesti *dela sărbători și alte zile de peste an, credința despre D-zeu, pământ*) nu cele oficiale ale religiei creș-

*) Publicăm aci, scrisoarea trimisă nouă de către Dl prof. penz. Victor Lazăr Sibiu, care ne-a înțeles intenția noastră dela început. Aceasta o dăm, nu atât pentru frumoasele cuvinte ce ne sunt aduse cât prin adevărul exprimat și sfaturile date, în materie folkloristică. Aducem și pe această cale sincerile noastre mulțumiri Dl prof. Victor Lazăr.

ține (subpământ, duhuri bune și rele, tot felul de plante, mai ales medicinale, legendele lor, animale și legendele lor, meteorologie populară, jarnece și descânțece, omul și corpul lui, anotimpurile, zilele, săptămânile și părțile lor, hrana, unelte, portul și obiceiuri în legătură cu el, meșteșugurile de tot felul (casnice și celelalte), medicina populară (oameni și vite), leacuri și obiecte întrebuintate, cîmălituri, cântece bătrânești (balade), cântece de lume, povești, (basme), tradiții istorice, glume și păcălituri ș. a.

Câmpul e vast, recolta ușoară, căci puțini au încercat-o. Încercați-o cât mai mulți și dați ajutor și materialicește (80 lei anual), făcut de colegi, de Comitete școlare, din sumele încasate la serbări aranjate la școală și vă veți câștiga merite nouă pe lângă cele de răspânditori, fără de arginți, ai culturii.

VICTOR LAZAR
dascăl pensionar.

≡≡≡ CREDINȚE - SUPERSTIȚII ≡≡≡

BCU Cluj / Central U Din comună Cojocna, jud. Cluj.

Duhurile casei. (Urmare)

În numărul trecut al revistei, m'am ocupat cu aceste credințe, în legătură cu duhurile rele și bune ce-l înconjoară pe om, atât în jurul gospodăriei cât și afară la hotar. Credința, în aceste duhuri văzute și nevăzute, plină de un misticism inexplicabil, este singura care nu suferă multe alterațiuni ale emancipărilor moderne din zilele de azi.

Un studiu asupra acestor credințe — cari au rădăcini înaintate în trecutul nostru ca neam, rămășițe, poate, a unui cult păgân, dacic sau roman — ar fi bine venit, după ce se vor înșira toate credințele în legătură cu aceste duhuri, practicate și păstrate până azi în populația satelor de pe Câmpia Ardealului, leagănul dacic străbun.

Las să urmeze mai jos, continuarea acestor credințe în legătură cu duhurile bune și duhurile rele:

* * *

Prin lanurile de grâu, ca și pe drumurile de hotar mai puțin umblate, trăiesc așa numitele „vântoase”. Vântoasele, nu sunt altceva, decât tot duhuri rele, cari poartă cu ele toate boalele „fără leac” — cum le zice poporul — de cari numai cu ajutorul anumitor practice băbești te poți scăpa. Poporul, are credința; că aceste boale aduse de duhurile rele, numai cu ajutorul lor te și poți scăpa de ele. Din această cauză — în asemenea cazuri — nimeni nu recurge

la alte mijloace de vindecare, decât numai la meșteșugul **habelor** vrăjitoare, cari au în ajutorul practicei lor duhuri rele — draci cu alte cuvinte.

Vântoasele iau forma de vânt, care vine în formă de vârtejuri. Diametrul vârtejului vântoasei variază între 2—3 m. iar înălțimea între 10—20 m. Ele sucesc în conul lor toate corpurile mai ușoare găsite în calea lor, din care cauză se pot observa dela distanțe mari.

Din calea vântoaselor, trebuie să te ferești fără întârziere, dacă nu vrei să cazi în potcă și să te umpli de boale fără leac. Ba, în multe cazuri când te-au apucat în raza vârtejului, te mai și pocesc în întregime sau câte o parte din corp și rămâi în starea aceasta toată viața.

Unii spun, că vântoasele nu sunt altceva, decât zănele descoperite de oameni pământeni cari caată să se răzbune pe ei din această cauză.

Vântoasele sunt temute și azi. Din calea lor se ferește lumea. Când au trecut, babele scupă după ele, făcându-și cruce, apoi le întorc spatele cu multă ură.

Mama Pădurii. Acest duh rău înfioară și azi pe bătrânii și copiii satului. Scene multe și întâmplări felurite, despre aceasta, sunt povestite cu viu interes, în taină și cu multă precauțiune.

Mama Pădurii, este o femeie foarte urâtă, înaltă, uscățivă, ca să se poată strecura cu ușurință printre copacii pădurilor. Sbârciturile feței îi sunt foarte adânci brăzdate, privirea cruntă și stăpânită de ură și răzbumare asupra ființelor omenesti ce le întâlnește în calea sa. Este îmbrăcată într'o haină de culoarea lemnului pădurii, ca să nu poată fi văzută cu ușurință. Părul capului ei, este lung, până la pământ. De cele mai multe ori însă, nu poartă nici un fel de îmbrăcăminte, dar nici nu are nevoie de ea, pentru că întreg corpul îi este acoperit cu păr des și foarte lung, care-i ajunge până la călcăie.

Părul ei are culoarea neagră, este mătășos, dar este foarte ne-regulat orânduit, nepeptănat de veacuri, așa cum s'a pomenit de la începutul începuturilor.

Mama Pădurii este atotștiutoare.

Ea cunoaște, mai ales copiii — din toate lumea. Se hrănește cu mere și pere pădurețe, pe cari le găsește prin pădure, dar mai ales — hrană mult căutată — cu copii cari n'ascultă de părinți și de bunici.

Spărietoarea cea mai grea a părinților pentru copiii neascultători, este „Mama Pădurii”.

Mama Pădurii, nu iese niciodată din pădure, deaceia nu mănâncă decât numai pe copiii cari se abat pela pădure. În schimb copiii buni îi sunt dragi. Când aceștia se abat pe la pădure și se

arătăcesc prin ea, Mama Pădurii le adună flori și alte podoabe de ale pădurii, îi scoatae la lumină, arătându-le drumul sau cărarea, către satul lor.

Povestea de mai jos, ne va lămuri și mai bine caracterul *Mamei pădurii*:

Odată o fetiță s'a dus cu de-mâncare la tată-so, care era la coasă între păduri la *Ledea* (*Ledea* este pădure în hotarul comunei Cojocna).

Fetița trebuia să treacă prin mijlocul acestei păduri, până să ajungă la tată-so. Când a ajuns pe la mijlocul pădurii, s'a pomenit în față cu mama pădurii.

Fetița când a văzut-o așa de urâtă și de înfiorătoare, s'a speriat grozav de rău. N'a mai putut face niciun pas, dar de frică nici n'a putut să strige măcar, ci a căzut leșinată la pământ.

Mama pădurii, care cunoștea foarte bine pe fetiță știind-o harmonică și ascultătoare, n'a mai stat mult pe gânduri, ci a alergat imediat la izvor, de unde a adus apă rece, cu care a stropit fetița. Fetița s'a trezit din leșin și văzând-o pe mama pădurii tot lângă ea, privind-o însă cu milă, și-a venit în fire. Mama pădurii a mângăiat-o pe cap, apoi i-a adunat flori frumoase din pădure, ba i'a mai dat și fructe de cari mânca și ea. Fata s'a liniștit binișor și nu i'a mai fost frică de mama pădurii, cu toate că era foarte urâtă.

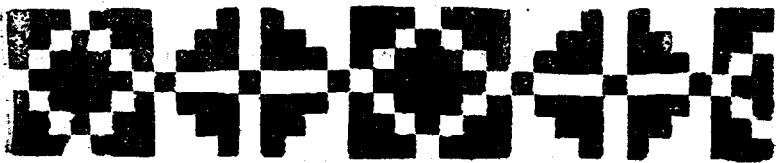
Mama pădurii a luat-o apoi de mână și s'a dus apoi cu ea până la marginea pădurii, de unde putea să vază pe tatăl ei cosind iarbă. Apoi s'au despărțit în pace.

Mama pădurii, are un castel foarte frumos, în mijlocul pădurii. Castelul este înconjurat de toate părțile numai cu apă, ca să nu poată intra nimeni în interiorul castelului. Mama pădurii are și o fată, care numai la șapte ani odată iese afară din castel, ca să se scalde în izvor sau lac, încolo stă închisă în castel, de care are multă grijă, ca să fie foarte curat. Ea nu se aseamănă de loc mamei sale. Este foarte frumoasă și bună la suflet.

De multe ori o dojenește pe mamă-sa pentru purtarea ei, dar atunci Mama pădurii o bate și o închide și mai adânc în castel, ca să nu vadă lumina zilei. De necaz aleargă apoi prin pădure. Vai de pământeanul care i-ar cădea atunci în cale! Pe acela nu-i mai alege de-i bun sau rău, îl face după cum o apucă toamele — în mii și mii de bucățele.

(De la Maria Moldovan n. Pop, de 79 ani).

Culese de: V. M. DELUREANU

ARTĂ POPORANĂ

Din comuna Cojocna.

Crestături în lemn.

Cercetând, cu mai puțină băgare de seamă, interiorul bisericii ort. din Cojocna, s'ar părea, că nu mai este nimic, asupra căruia să te poți opri și să scoți ceva la iveală, în afară de acele pe cari le-am redat în capitolele trecute din revista noastră.

Totuși, ochiul cercetătorului pasionat după asemenea descoperiri, nu va lăsa neobservat nici stâlpul ascuns în colțul drept al iconostasului. Dela prima vedere constatăi; că acest stâlp n'are nicio întrebuințare practică, în locul unde stă acum. De fapt, ar putea lipsi din locul său fără ca să lase vreo lacună în armonia legăturilor lemnului dela iconostas cu perețele principal al restului bisericii. Evident!... Locul lui este în altă parte a bisericii, pus acolo doar pentru conservare. Nu-i poți însă determina întrebuințarea ce-o fi avut-o în trecut, deduci — fără posibilitate de documentare — c'ar fi avut locul la ușa împărătească. Aceasta am bănui-o pe baza sculpturii foarte interesantă și prin faptul, că posedă în gravură o cruce, ce iese din proporția liniilor ornamentelor de pe el.

Un cercetător versat — adânc pricepător al acestor taine trecute — ar putea să descopere din ornamentele sale cu exactitate locul unde a fost întrebuințat.

Decamdată rămâne aici, bun de observat de către ochiul acelorora, cari în viitor se vor interesa de munca trecută în arta românească.

În fig. 1 putem examina cu amănunțită băgare de seamă, toate încrustăturile acestui stâlp. Putem scoate la iveală crestături ornamentale identice cu ale stâlpilor descriși în numerile trecute ale revistei. Ba, găsim chiar forma completă a ornamentelor întrebuințate pe acești stâlpi. Formele dela cruce în sus le-am mai întâlnit până acum. Toate ornamentele cu întreaga lor armonie de linii crestate, se prelungesc în sus până la înălțimea de 1,20 m. unde se întrerup în mod simetric. Se vede foarte bine, că această întrerupere este făcută de maestru și nu de acela cari au conservat stâlpul în locul actual. În partea inferioară ornamentele stâlpului sunt mai pronunțate, mai reliefate. Ultima închipuire de postament se ridică cu 5 cm. față de câmpul ornamentelor, despre cari vorbisem până aci.

Felul cum sunt lucrate aceste ornamente de către maestrul sculptor, este același, ca și la stâlpii despre cari am mai vorbit.

Întâlnim, însă, la acest stâlp caractere și forme noi atât prin așezarea lor pe stâlp cât și prin proporția ce o iau față de restul ornamentelor, pe cari nu le-am mai întâlnit până acum. Este vorba de crucea simplă, dar foarte mare, de pe stâlp, oare iese din cadrul

liniei armonice. Este prea mare!... N'are naiciunul din caracterele ornamentelor. Este simplă... prea simplă.. față de ornamentele întrebuițate pe acest stâlp.

Dacă cercetăm cu atențiune fiecare familie de ornament, fiecare grup; putem scoate la iveală din ansamblu, că ornamentul redă la urma urmei tot forma crucii. Ba, la modelele întrebuițate până acuma pe stâlpii cercetați, crucea iese foarte bine în evidență din toate grupele de ornament. Aici locul ei este prea rău ales, strică armonia așezărilor ornamentale, dar cu toate acestea, privită cu ochiul cucernicului creștin, parcă își are locul aici. Poate, că altfel se reprezenta atunci când era încadrată în armonia restului acolo unde-i era locul în trecut. Numai restaurând totul, am putea să ne dăm mai bine seama, de gândul maistrului, care s'a împăcat cu această creațiune ornamentală.

Tot în forma aceasta, stâlpul mai are pereche în partea opusă a iconostasului. După înfățișarea lor, acești doi stâlpi erau de o parte și de alta a ușii împărătești. Alți patru erau la celelalte uși dar numai aveau crucea mare a acestora.

Se prea poate, ca acești doi stâlpi dela ușa împărătească să se fi împreunat deasupra tot printr'o formă circulară cu ornamente cum sunt formele la toți stâlpii despre care am vorbit și care s'au întrebuițat ca *uștiori*. Această întrebuițare nu ne-o poate dovedi nimeni. Tot iconostasul actual este renovat ulterior, clădit din lemn masiv până sus la cupolă, care a schimbat completamente toată forma vechiului iconostas.

După iconanele ecisistente putem deduce, că iconostasul avea și pictură pe lemn, dar n'a rămas nicio urmă. Aceasta a dispărut odată cu lemnul scos din uz. Poate că s'ar mai fi întrebuițat ceva, dacă biserică nu s'ar fi mărit. Păreții ei au fost ridicați încă cu un metru, cupola a luat o boltitură mai circulară. Natural, că acestor renovări

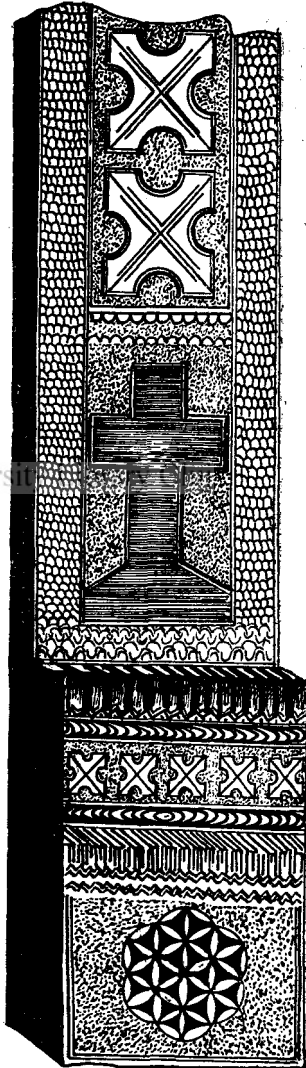

Fig. 1

a trebuit să fie acomodat și iconostasul. Din materialul vechiu nu s'a mai putut întrebuința nimica.

Obiectele, asupra cărora am făcut descrierea de mai sus, sunt singurile, cari se mai păstrează; restul obiectelor au slabă importanță din punctul nostru de vedere. Cu acestea am spus aproape tot ce era de spus, asupra obiectelor încrustate din interiorul bisericii. Fotografia alăturată ne prezintă o icoană clară a exteriorului. După înfățișarea ei exterioară n'o putem clasa între bisericile tipice-vechi ale Câmpiei. Are obiecte foarte vechi, în interior, care au aparținut însă primei biserici vechi, care nu era în locul acesteia, ci într-o altă parte a comunei.

Un interes carecare ți-se naște privind piatra de mormânt sau alt semn — nu se poate deduce cu precizie ce rol are, fiind adânc îngropată în pământ — ce se află lipită de altarul bisericii. În figura alăturată se poate vedea bine înfățișarea acestei pietre de mormânt — foarte curioasă prin felul ornamentelor izolate și așa de caracteristice, prin faptul, că n'au nicio asemănare. Aici găsim concentrate două sisteme de semne: sistemul crucii întrebuințat pe cele mai multe pietre de mormânt creștine și sistemul semnelor păgâne. Pasărea gravată pe cruce — dacă este pasăre — nu-mi pot închipui ce scop poate avea acolo și ce poate simboliza. Poate că nici nu este imaginea unui corb ci a unei alte ființe. Nici nu putem afirma, dacă forma acestui corb — dacă este corb — este săpată odată cu restul ornamentelor. Îți face impresia — cercetând mai cu băgare de seamă — că este lucrat mult mai târziu.

Toate formele ornamentale, ca și inscripția cu litere cirile, sunt reliefate. Cuvântul ANO și anul 1813, nu pot avea originea veche, ca și celelalte. Caracterul lor latin și felul cum sunt săpate în câmpul pietrii, dovedesc că sunt de-o origine mult mai recentă decât însăși piatra. Ba și trăsăturile și felul semnelor dovedesc, că sunt făcute de-o altă mână și la alte date.

După informațiile ce le dețin, am aflat, că: vorba *Ano* și 1813 sunt săpate în piatră de către răposatul preot Th. Ciortea. Un lucru nu înțelegem și nu putem bănuî: ce l-o fi determinat pe preotul Ciortea, ca să sape aceste date!.. Era în posesia unor documente?... Avea vreun indiciu deosebit?... Nu putem afirma nimic, fiindcă n'avem niciun document care să ne poată scoate din încurcătură. Se prea poate, că preotul Ciortea să fi făcut anotările acestea în baza unor documente, pe cari noi nu le mai avem.

Dacă s'ar săpa piatra în adâncime, poate căm da de-o nouă inscripție care ne-ar lămurii scopul ei acolo. Acest lucru nu-l putem face cu ușurință, deoarece piatra este prea aproape de biserică.

Să facem acuma încă un pas mai departe și să trecem în cimitirul bisericii greco-catolice, să vedem ce vom mai găsi și pe acolo.

Pe locul, unde a fost vechiul locaș de închinare al credincioșilor greco-catolici, azi mai ține piept vremurilor și întemperiilor, un

tot mai mult, rămânând pentru ziua de 15 August — Hramul bisericii — numai amintirea unor timpuri trecute.

În mijlocul capelei, predomină prestolul din piatră masivă, învechită de vremuri. N'are niciun ornament sau altă formă caracteristică.

Importanța capelei a scăzut. Anul acestea n'a avut cinstea să adăpostească săborul de preoți. Credincioșii au încăput în biserică. Altarul va mai înfrunta cu greu biciuirea vremurilor grele, până când un îndrăgostit al trecutului, va mai repara ceva.

Ceiace este vrednic de amintit aici și de cercetat cu băgare de seamă sunt cei doi stâlpi, înfiți în pământ în colțurile laturii cu ușa de intrare. Aceștia sunt singura urmă — rămășiță veche — dela fosta biserică, care deservea odată scopurile creștinilor din întreg satul. Din cauza intemperiilor — fiind foarte slab ocrotiți — lemmul este adânc cutat și crăpat, încât inscripția abia se mai poate reconstitui. Ornamentul simplu, ce încadrează inscripția este aproape invizibil. Țiradele maistrului sunt sărite dela locul lor. Totuși stâlpul vechiu se poate reconstitui. Figura 2—3 ne înfățișează acești doi stâlpi — din stejar bine lucrat — reconstituiți, așa cum au strălucit ei cândva.

În vechea biserică, locul lor a fost la ușa dela intrare. Aici erau ca ușiuri, dovadă inscripția ce-o au. Pe nici un stâlp de până acuma n'am găsit nicio inscripție, fiindcă locul unde ereau puși nu era prea potrivit. Cel mai potrivit loc este la ușa principală dela intrare. Deci, cu siguranță — în vechea biserică — locul stâlpilor a fost la intrare.

Nu și-a putut închipui maistrul că vor avea altă destinație, decât aceia pe care le-a dat-o el. În zadar!... Reformele schimbă mult. Ruptura confesională a împărțit credincioșii români din Cojocna în două tabere. Greco-catolicii fiind mai puțini s'au ales cu o parte mai mică din biserică iar ortodocșii cu mai mult. Biserica se împarte deci după numărul credincioșilor. Ortodocșii și-au ridicat o bisericuță, mai mică decât actuala, iar greco-catolicii o capelă.

Să examinăm acuma inscripția de pe stâlpul din dreapta și să cercețăm formele țiradelor și apoi să le asemănăm cu cele dela stâlpii din biserică ortodoxă. Inscripția, așa cum este ea pe stâlpi, se poate descifra cu multă greutate, fiindcă are multe greșeli și în scris. Totuși, cu băgare de seamă și pe baza documentelor de care dispunem, inscripția de pe stâlpul din dreapta are următorul conținut:

„Făcutusau ecesta S. Baserica în anul dela facerea Iumei 3 C K E iar dela Nașterea lui Chr. 1717 în zilele Inaltului Împărat alu Romei Carol.“

Pe stâlpul din stânga, conținutul inscripției este următorul:

„Acesta S. Baserică o au facutu Titorul Mureșian Andreiu în ziua lui April“.

Pe stâlpul al doilea nu este notat anul însă, se poate deduce 1717 cum este notat pe stâlpul din dreapta, deoarece amândoi stâlpii au stat alătura.

Anul 1717 este data când s'a ridicat bisericuța capelă gr. cat. pe locul unde astăzi este acest altar liber. Ceiace se poate dovedi cu certitudine, este că: anul 1717, nu este data când s'a făcut biserica gr. cat. Anul 1717 este data când această biserică s'a făcut în locul celei de pe grădina lui Popoviciu Emil, ruinată la anul 1705. La anul 1717 — ca să nu se mai ruineze, biserica s'a făcut din giron tare, pe care s'au făcut apoi toate țiradelle, martore azi vremurilor trecute.

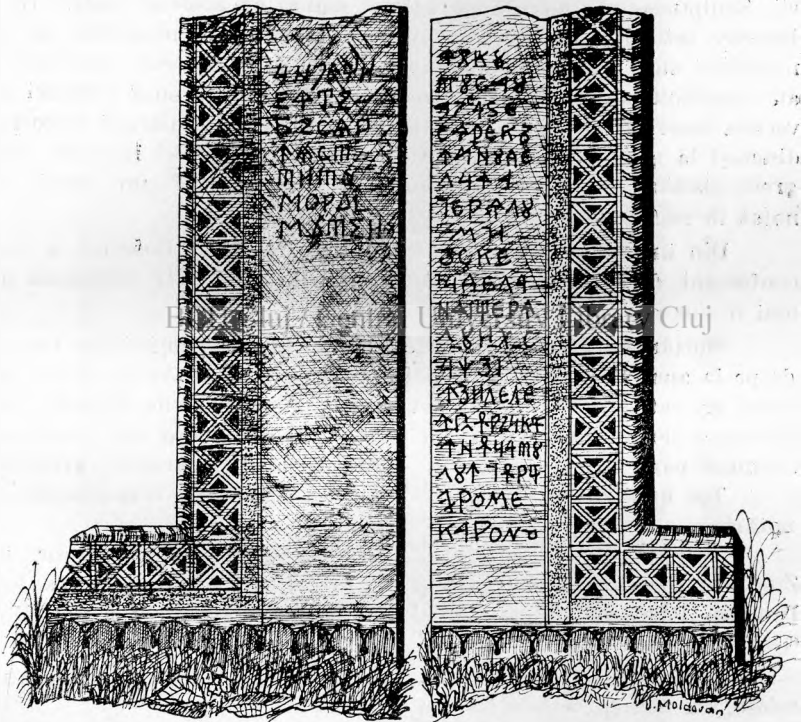

Fig. 3

Ruptura confesională s'a făcut la anul 1773 Aprilie 20. Deci este logic, că la anul 1717 nu putea servi biserica aceasta conf. gr. cat. pentru că nu mai exista. Cum au ajuns totuși, ca să se scrie în reg. istoric al parohiei gr. cat. acest an?.. Foarte bine. La 1773 biserica s'a împărțit. Intre materialul luat de credincioșii gr. cat. au intrat și stâlpii cu inscripția. Aceștia au fost folosiți în bisericuța ce au ridicat-o. Restul materialului au fost întrebuințat de către ortodocși — mai mult — în noua biserică. De data aceasta, restul materialului ce l-au mai pus a fost din brad.

Preotul gr. cat. de atunci ştia foarte bine ce dată este anul 1717, deaceia nici n'a dat-o posterităţii. Numai recent de tot, preoţii au scris istoricul parohiei, uzând de inscripţia aflată, fără ca să se ostenească a afla originea acestor stâlpi.

Această inscripţie de pe stâlpi, figurează în arhivele bisericii greco-ort. notate fiind la date foarte vechi, faţă de adnotările ulterioare ale parohiei gr. cat.

Am făcut aceste note, ca să dovedesc, că originea acestor stâlpi este dela biserica tuturor cojocnenilor înainte de ruptura confesională.

Nu numai anii o dovedesc aceasta, ci însăşi structura sculpturii. Sculptura este lucrată de acelaşi mână, cu aceleaşi motive ca în biserica ortodoxă. Ceea ce este mai important, e că măsurile de dimensiuni sunt exacte. Combinate cu alţi stâlpi existenţi este just, că au constituit odată un corp întreg şi că azi acestea sunt frânturi din vechea biserică de stejar ridicată în anul 1717 şi împărţită între credincioşi la anul 1773 după ruptura confesională. Deci biserica veche greco-catolică, s'a edificat în anul 1773 şi nu în 1717 cum, greşit este notat în registrele parohiei.

Din inscripţie nu se poate dovedi ce fel de S. Biserică, a cărei confesiuni, deoarece românii din Cojocna la anul 1717 cunoşteau numai o singură religie, pe cea ortodoxă.

Sfortările pentru desbinarea credincioşilor români au început de pe la anul 1760, dar au luat sfârşit la data de 20 Aprilie 1773, când preot gr. cat. era Durgo, iar ort. Bojan, la sărbătorile Paştelor. Aşa glăseşte documentul vremurilor de pe atunci, care este mărturie timpului până în ziua de azi şi se află în arhiva parohiei greco-cat.

Tot în registrul arhivei gr.-cat. am mai găsit următoarele adnotări:

„Sfârşit bun şi ajutor dela Dzeu, să scie când eu Nistor am Zugrăvit Biserica în 1740—(A M T) In Parochia Cojocna Popa Ioan Drăgan, Pascasiu Ghiran, Moldovan Alexă, Dărgău Melentie, Deac George, Arkadi Ştefan.“

Această inscripţie nu mai există. După glăsuirea adnotaţiunei reiese, că a fost în vechea biserică gr.-cat.

Nu este curios lucru că în biserica ort. nu se găseşte niciun stâlp cu inscripţie, cu toate că este — incontestabil — mult mai veche?!... Dacă la anul 1765 s'a ridicat o biserică, aceasta cu siguranţă a avut o vechime de 80—100 ani — dacă nu mai mult. Deci, după cum descriesem în altă parte a studiului meu, biserica ort. în Cojocna este cam de pe la 1600.

Cu aceasta am terminat studiul asupra sculpturii în biserică.

Totuşi, ochiul cercetătorului mai scate câte ceva în relief din complexul acestui altar izolat. Mai deosebit de comun, este brâul ce înconjoară altarul roată pe sub străşină. Se vede că acest brâu a fost întrebuinţat în vechea biserică în alt loc cu proporţii mai mari.

Este acelaș model, pe care l-am mai găsit și la strășina turnului bisericii ort. de azi.

Figura 4 ne arată acest brâu lucrat în scândură de brad, de foarte puțină importanță.

Cu acestea am terminat de spus tot ce se putea spune, despre aceste modeste și puține relicve de artă bisericească.

Biserica ort. rom. din Cojoana. (Foto Cpt. Sutu I.)

În numerile viitoare voi continua cu această artă poporană, resfrângându-o asupra obiectelor, ce eventual le-aș putea găsi pe la gospodăriile de prin comună, ca apoi — cu timpul — să pot trece în comunele învecinate ale câmpiei, unde — cu siguranță — aceste po-doabe ale trecutului nostru, n'au dispărut încă.

Satele fiind mai liniștite, populația băstinașe cu adânci rădăcini în trecutul satului, ș'au păstrat cu mai multă sfințenie rezultatele muncii de artă strămoșească, puse cu atâta credință și cucernicie în jurul casei Domnului.

(Va urma).

V. MOLDOVANU, *inv.*

Din comuna Cojocna, jud. Cluj

Arta textilă.

Intrunul din numeroarele trecute ale revistei la capitolul creștături în lemn, arătasem cum a evoluat arta poporană în comuna Cojocna și că, din toate ramurile acestei arte, textila a fost și este în plină floare. În special arta țesutului cu nevedituri complicate, de-a doua până la șapte ițe, cred că, nu are asemănare în jurul acesteia. În comunele vecine arta alesului în țesut — alesăturile — este în plină floare.

La neveditul în mai multe ițe modelele executate au o legătură armonică peste întreg cuprinsul covorului și se pot continua așa până la infinit. La alesături modelele variază, ba chiar sunt asortate fără nicio legătură. Deci, din punctul acesta de vedere, arta neveditului în mai multe ițe, ca să dea un model este mult superioară artei alesăturilor.

Cojocnencele sunt foarte pricepute în arta țesutului, mai ales își arată dibăcia la diferitele nevedituri destul de grele. Primăvara toamna și iarna, nu găsești casă de gospodar în comună unde să nu sune brâghelele războiului și duruțul sucabei pentru țevii. Cu toate acestea, femeile, nu lipsesc niciodată dela muncă grea a câmpului. În toate sunt tovarășe de muncă iar acasă își duc cu dibăcie rosturile gospodăriei.

În numărul acesta și cele viitoare ne vom ocupa mai pe larg cu această ramură a artei poporane, foarte dezvoltată în comuna Cojocna. Înainte de a trece la arta propriu zisă, vom descrie unele de cari se folosesc gospodinele la desăvârșirea obiectelor textile. Vom întrebuința numirile localnice, unele din ele fiind foarte interesante din punctul nostru de vedere, iar altele pentru originea lor.

În ultimul timp multe influențe străine se resimt în satele noastre. În arta textilă — mai nou — parcă se întorc timpurile trecute. Tot ce era bun și frumos se reconstitue. Bătrânele încep a mânui cu dibăcie firul prin iț și spată, apoi suveica și tălpișul, arătând nărilor arta neveditului pentru diferite motive și modele, menite — mai ales între anii 1916—1923 — să dispară completamente.

Iată mai jos tot bagajul de unelte și aparate, cu ajutorul cărora, arta textilă este dusă la îndeplinire:

Războiul, alcătuit din două tălpi solide, în care sunt înfipte pedestalele numite în limba poporană „caili”. Pe cai se atarnă, ițele,

și spata în brâgle. Cele două tălpi sunt prinse între ele cu trei stângii numite prinsori. În prinsocarea dela mijloc sunt prinse tălpile. La capete, picioarele războiului sunt mai înalte decât tălpile, unindu-se între ele cu două suluri. Pe sulul dinainte se învârt pânza etc. iar pe sulul dinapoi se învârtesc firele de neveditură. Ca ele să nu se încălcească sunt respirate pe vergelute din lemn. La sulul din față se aplică bărbătușul, cu ajutorul căruia sucești sulul roată, ca să rămână sulul înfășurat unde dorești, pe lângă bărbătuș mai ai nevoie de muerușcă.

Îtele sunt acățate sus pe cai cu ață și cu scripți (scripeți simpli) cari dau posibilitatea itelor să se ridice cu ușurință sus și să se lase în jos tot cu aceeași ușurință.

Acestea ar fi în mare părțile componente ale războiului.

De războiu se mai țin încă o mulțime de alte unelte, ca: furca de tors și roata de tors, ambele întrebuițate, apoi urzoile, pe cari se urzesc firele înainte de a fi învălitate pe sulul dinapoi al războiului pentru nevedit, vârtelnița mare și mică pe cari se pun sculurile (jurubițele) de bumbac și jirebiile de cânepă, pentru depănat. Vârtelnițele sunt de două feluri: cu ramuri în formă de cruce având fiecare ram câte o pană, pentru opritul firelor, sau cu roate. Cele cu roate se întrebuițează mai ales pentru bumbac. Apoi sucala, pentru făcutul țevilor, sveica pentru trecutul firelor prin deschizătura rostului, spata și brâgtele, în cari se închide spata, ș. a.

Să trecem acuma la materialul de țesut: Cojocnencele cultivă multă cânepă și ceva mai puțin, în. Cânepa o lucrează foarte bine, dacă ea este reușită cu topitul și nu cade. Pentru lucratul cânepii, se întrebuițează următoarele unelte: Sulul de rupt mânușa de cânepă, melița pentru curățatul fuiorului și celorlalte fire de posdări (partea lemnoasă a cânepii), hecela — o scândură în care este o perie de cuie ascuțită — cu ajutorul căreia se separă fuiorul de călți (partea slabă a fuiorului). Fuiorul ales, se face în cațere, gata numai de pus în furcă și de tors.

Cânepa se întrebuițează în războiu pentru urzeală. În cazul când gospodina urzește cânepa și bate tot fire de cânepă își face pânză pentru saci, cenușere, prosoape de șters vasele și altele, cari sunt mai des întrebuițate. Când urzește cânepă și bate bumbac, își face așa numita pânză amestecată foarte des întrebuițată, aproape pentru toate albiturile de lucru. Pânza aceasta este foarte trainică și are culoarea albă, foarte puțin bătând în galben.

Pânza curată de cânepă este țesută — de obicei — simplu în două ite. Tot pânză amestecată este și aceia, când se urzește câte un fir de cânepă și unul de bumbac și se bate numai bumbac. Apoi ultima pânză, pânza de bumbac fără alte amestecături.

Cânepa se întrebuițează și ca urzeală când se bate fire de lână. În acest caz se fac covoare pentru învelit — călduroase de altfel — cari se numesc „dopoșe“. Nu prea se întrebuițează urzeala de cânepă la covoare deoarece se întinde și iese rostul prost.

Bumbacul, am văzut, că se întrebuintează în amestecătură cu cânepa și atunci se țese în două îțe-rânduri. Când din bumbac se face o pânză pentru ștergere, cearcăfuri de pat ori îmbrăcăminte albă bărbătească — mai ales pantalon — pânza aceasta se țese în patru îțe, folosindu-se forma numită în *brăduțel*, pe care o vom descrie la nevedituri. Forma aceasta este de două feluri; închisă și deschisă. Forma deschisă se întrebuintează pentru îmbrăcăminte.

Se întrebuintează însă și bumbac colorat, mai ales negru, care combinat cu alb, dă o pânză foarte bună și frumoasă din care se face îmbrăcăminte de vară pentru copii și bărbați.

Mai nou, aproape toată îmbrăcăminte de vară din bumbac și de iarnă din lână, se țese și confecționează în casa fiecărei gospodării. Numai pentru flăcăi și ca îmbrăcăminte de sărbătoare numai se cumpără postav pentru haine, dacă nu se cumpără gata. Cu timpul și acestea vor fi înlocuite prin material confecționat în casă.

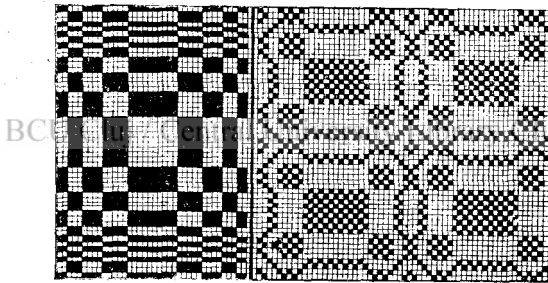

Fig 1

Lâna este materialul, care dă mai mult de lucru gospodinelor. Din ea, ele confecționează și lucrează cele mai frumoase covoare, unele țesute prin nevedituri în patru până la șapte îțe, cari reclamă o adevărată artă, foarte desvoltată în Cojocna.

În jurul acestui material — până când ajunge să fie transformat în covoare — se depune o adevărată artă creatoare. Ca să ne putem da seama de acest adevăr, vom descrie mai jos, pe scurt, lucrările lânii, până când ajunge să fie trecută prin urzeala de bumbac, pentru că lâna nu se urzește prea bine. Iată munca gospodinei cu lâna:

Lâna cea mai multă este produsul oilor din Cojocna; foarte puțină este cumpărată dela târguri. După ce este tunsă de pe oi se spală foarte bine în mai multe rânduri, se usucă și apoi se scarmână mărunț ca să poată fi pieptănată sau trecută prin dreve. Fuiorul scos cu aceste unelte se alcătuește în caiere pentru tors. Se toarce subțire pentru covoare și îmbrăcăminte și gros pentru cuverturi sau țoale de învălit.

Dacă lâna toarsă este destinată pentru covoare, ea se face în jurubițe, pentru ca să se poată vopsi și numai după vopsit se face în gheme pe colori.

La făcutul covoarelor se găsește adevărata artă, asupra căreia ne vom opri mai mult în articolul de față și următoarele.

Amintisem mai sus, că în Cojocna, modelele alese nu prea se aplică la covoare ci mai mult modelele cari se nevedesc.

Dăm mai jos, rând pe rând, toate felurile de nevedituri cari se lucrează în Cojocna, începând dela neveditura în două ițe până la cea mai complicată:

Să ne ocupăm mai jos de diferitele feluri de nevedituri.

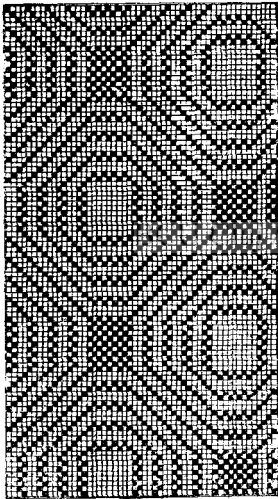

Fig. 2

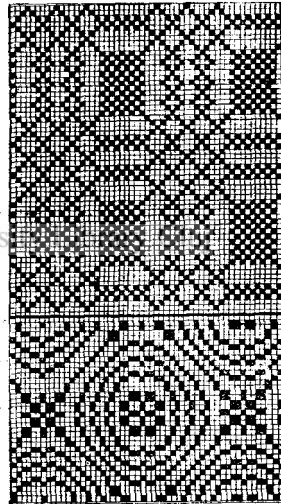

Fig. 3

O țesetură, în general, are următorul procedeu în mare: Firele de pe urzoi sunt luate în formă de împletitură, ca să nu se încălcească. Se acată un capăt pe vergeaua mare a sulului dinapoi, pe care firele sunt resfirate pe întreagă lungimea ei. Se sucesc apoi pe sul, aplicându-se sub fire câte o vergea, ca să nu se încălcească. Când s'a ajuns aproape de capătul firelor, sulul se pune peste cai deasupra, de unde firele sunt luate unul câte unul în șir și trecute prin ițe, apoi prin spată. Odată trecute, sunt legate de gurar. Sulul se așează la locul lui iar cu ajutorul bărbătușului sulul dinainte se învârtește ca să se întindă firele. Sulul dinapoi este ținut fix cu opritorul.

Țesutura în două ițe. La acest fel de țesetură se întrebuintează numai două ițe. Firele sunt trecute prin ițe simplu, adică primul fir întră prin codlețul itului prim, al doilea fir prin codlețul itului doi, al treilea iar prin codlețul itului prim, ș. a. m. d. Cu acest fel de

șesetură se șes toate pânzăturile pentru albituri și pentru cusut cu arniciu, fețele de masă, covoarele etc. pe cari se cos motivele cu lăniță sau humbac colorat etc.

Tesătura aceasta fiind foarte regulată în aranjarea firelor, dă posibilitate gospodinei să poată coase cu arniciu sau lăniță colorată, ori ce model sau motiv decorativ. În două ițe nu se poate face altfel de neveditură decât numai aceia pe care am amintit-o mai sus, deaceia trecem peste ea mai repede și ne vom opri la celelalte nevedituri mai complicate.

În numerile viitoare ale revistei, ne vom ocupa de nevediturile dela trei ițe în sus. Vom da toate modelele întrebuințate în Cojocna. Pentru că aceste modele ne ocupă mult spațiu, vom reda câteva și în numărul acesta, cu toate că încă nu le-am descris. Rugăm pe onorații noștri cititori să țină cont de aceasta, când vom ajunge cu descriere — în numerile viitoare — la ele.

(Va urma).

Maria Suciu și M. Delureanu.

==LEGENDE ȘI POVEȘTI==

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nădav.

(poveste poporană din Cojocna.)

(Urmare)

să ai puterea tatălui tău!

— Mamă, leagă-mă și pe mine să văd eu nu l-oi putea rupe!...

Mamă-sa îl înfășură cu putere roată-roată, strângându-l tare, dar când se smânci Nădav odată, nu mai rămasese nicio verigă întregă...

Zmeul, care observase din camera de alături prin crăpătura dela ușă, rămasese ca de piatră iar mai apoi se întoarse la locul lui obișnuit. Mamă-sa nu mai zise nimic, ci a rămas locului foarte mirată de puterea grozavă ce o avea Nădav.

În dimineața următoare, Nădav își luă armele ca de obicei și se duse iar la vânătoare. De data aceasta era mult mai vesel, pentru că n'o mai știa bolnavă pe mamă-sa și nu mai era nevoit să umble cât sunt nopțile de mari în căutarea dorinței mamei sale.

În lipsa lui, mamă-sa se duse din nou la zmeu șuscându-se și minunându-se amândoi de cele văzute. Zmeul însă nu se opri aci, ci căută o nouă cursă... Impleți numai decât o funie de mătăasă în șase și o dădu Mariei ca să mai încerce să-l lege cu aceasta, căci pe aceasta n'o s'o mai rupă așa de ușor, își zicea zmeul...

Maria luă funia și se duse apoi să-și vadă de trebile ei, așteptând cu nerăbdare sosirea lui Nădav. Pe la ojină cea mare, Nădav sosi cu vânat foarte bun. Intră în casă și se așeză obosit pe un scăuneș, cu coatele pe genunchi și cu capul în palme... Mamă-sa se duse binișor și se așeză lângă el. Il întrebă multe lucruri, cu vorbă dulce ca de mamă, apoi îi luă capul în poala ei și îi căută ușurel prin părul său buclat mersul fiecărui fir de păr. La urmă îl întrebă cum a umblat pe la vânătoare și apoi liniștită îi zise:

— Hei, mândru mamii, mare putere mai poți tu avea, dar tatăl tău tot mai multă are. Pe el când îl legam cu o funie de mătasă împletită în șase, nu-l puteam ține așa nici cinci minute, căci când se opintea odată numai cărpe se alegeau din toată funia...

Nădav ascultă liniștit, apoi zise mamei sale:

— Leagă-mă și pe mine mamă, să-mi încerc și eu puterile, poate voi fi și eu tot așa de tare în puteri ca tata... Mamă-sa nu stătu mult pe gânduri, ci luă repede funia și-l legă binișor peste trupșorul lui voinicesc, dar ori cât se smânci Nădav, funia nu se rupse. Ii intrase în carne aproape toată, dar nici poveste să pârăie măcar într'un loc...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Zmeul care vedea totul prin crăpătura dela ușă, urmărea cu multă nerăbdare opintirile lui Nădav. Când văzu, că Nădav nu poate rupe funia, se repezi ca un adevărat zmeu din ascunzătoarea lui și cât ai clipi se înfățișă în fața lui Nădav. Aci se pironi locului, întrebându-l cu glas tare pe Nădav, ce moarte își dorește...

Nădav, văzându-se prins, înțelese imediat că mamă-sa l-a cercat numai și că nu mai are niciun ajutor, zise zmeului:

— Doresc să-mi tai capul, iar din pielea mea să-mi faci o pereche de desagi. Capul să mi-l vâri apoi în desagi pe cari apoi să mi-i pui pe calul meu. Dă-i drumul apoi în lume ca să mă mai poarte și mort cât m'a purtat viu...

Zmeul nu mai stătu pe gânduri. Ii reteză îndată capul și făcut întocmai după cum îi spusese Nădav. Luă însă și carnea lui Nădav și o îndesă și pe aceasta în desagii pe care-i făcuse din piele. Din toate măruntaiele opri numai vinele, pe cari și le puse zmeul cu multă băgare de seamă în buzunar. Puse apoi desagii pe cal și-i dădu drumul în lumea largă, după dorința lui Nădav.

Și iată-i scăpați acuma de acela pe care doreau de mult să-l piarză. Au rămas numai amândoi, ca să se lăfăiască în palatul frumos al zmeului, fără să le mai pese de cineva.

Calul lui Nădav, care-și cunoștea stăpânul deși era mort, n'a rătăcit prin lumea largă cum credea zmeul, ci s'a îndreptat încetișor — ca să nu scuture prea tare măruntaiele stăpânului său — către palatele Sf. Vinere... Iși zicea calul, că Nădav nu poate să moară, că doară este năzdrăvan nu om de rând ca ceilalți muritori. Cât despre mama lui — Maria — rămasă ca în scurt timp să facă nunta cu zmeul. De Nădav nu mai purtau nicio frică, căci ziceau ei:

— Ehe!... Viteazul nostru, s'a dus de acum pe tărâmul celalalt, la scroafa cu purceii liniși-prelinși.

Nu mult după această întâmplare, la curțile zmeului se făcu mare pregătire pentru nuntă. Era o pregătire cum nu se mai făcuse de când lumea în aceste palate. Căpățenia zmeilor avea să se însoare cu Maria, mama lui Nădav.

Pe Nădav toată lumea îl uitase. Veselia din trecut învie pe nesimțite la curțile zmeului și trăiau cu toții în cea mai mare liniște și fericire. Nici nu se putea gândi că va veni odată iar timpul jalei...

III.

Incet, încet, calul se apropia tot mai mult de casele Sfintei Vinere. Când a ajuns însă pe tărâmul Sfintei, Sfânta îi zări de departe, pe când urca clinul unui deal mai mare și-l recunoscu. Se duse repede și deschise numai decât poarta, ca să nu zăbovească mult în așteptare. Cum intră calul Sfânta și zise:

— Hei Nădave, Nădave!... Știam eu, că mamă-ta n'are nevoie de puii tăi de scroafă. Ea a voit numai ca să-ți mânănce cumva capul...

Și zicând acestea, Sfânta luă desagii de pe cal, cu multă grijă și-i duse în casă. Ochii sfintei erau scâlțați în lacrimi, lucru ce rar i-se întâmpla Sfintei Vinere. Acuma o lovise mila prea tare de acest viteaz odor al său, care avusese o moarte așa de mișească. Se molcomi pe dată, căci știa ea, că-i năzdrăvan și trebuie să revină la viață. Se puse Sfânta deci pe lucru cu grabă mare. Lucrul era foarte migălos, pentrucă pune la loc cel mai scump odor pe care-l avea în lumea aceasta. Clădi osușor cu osușor, apoi lipi cu băgare de seamă carnea pe ele. Sfânta liniștită, că toate sunt la locul lor, trase pielea peste toate. Dar ce să vezi!... Noul Nădav, nu mai semăna deloc cu Nădav cel viteaz de altă dată. Era un moșneag urât de nu-l puteai nici privi și n'avea nicio putere... Cum era să aibă putere, dacă îi lipseau vinele?... Sfânta Vinere observă îndată această lipsă și-i zise numai decât, cu un ton poruncitor, lui Nădav:

— Ascultă Nădave!... Mă-ta chiar acuma își face nunta cu zmeul. Tu te suie pe cal cu hei mai mare grabă și te du până acolo, prefăcut întrun țigan bătrân, căci saineni foarte bine. Te coboară însă la marginea pădurii și-ți leagă calul acolo. Eu îți dau vioara aceasta, cu care tu te vei duce și vei tot cânta roată pe lângă curte. Zmeul te-o vedea și te-o chema ca să-i cânti la nuntă, că te-a plăti bine. Tu însă să nu-i ceri nici-o plată, decât numai băutura și mâncare câtă ți-a trebui. În timpul nunții tu să ai grijă, ca să prinzi momentul și să-ți scoți vinele dela el, că le poartă în buzunarul lui. Ești destul de meșter și vei găsi tu cum să ți-le scoți. După aceia mai cântă, până când se vor ameți bine, apoi întoarce-te la maica, ca să-ți dau toate puterile pe cari le-ai avut tu. Nu mai zăbovi, că pierzi prea mult timp și nu-i vreme de pierdut.

Nădav, se urcă cu mare greutate pe cal, ajutat și de Sfânta Vinere. Calul însă nu mai putea merge așa de repede ca mai înainte, căci Nădav nu mai avea puterile din trecut și nu-l putea struni. Se lăsă în voia calului, care își înțelegea foarte bine stăpânul și-și regulă mersul. Cum ajunsese la marginea pădurii, întrun loc cât mai aproape de casa zmeului dar ferit de vederile de pe acolo, un loc potrivit pe care-l cunoștea Nădav de pe când era om întreg, descălecă încetișor și se îmbracă în haine de țigan. Atât îi mai trebuia, pentru că chipul îi era aproape ca de țigan Luă cetera — vioara — și se apropie cu multă băgare de seamă de casa zmeului. Incepu apoi să cânte niște doine urmate de învărtite de cele românești, cari îți mergeau la suflet, făcându-te apoi să te avânți în cercurile celui mai înfocat joc. Când auzi zmeul începu să țopăie prin palat și se îndreptă cătră fereastră ca să vadă cine cântă și dincotro vin sunetele. Când văzu zmeul pe țiganul care trăgea cu arcușul pe strunele ceterii, sări cât masa de sus, plin de o nespasă veselie, căci avea acum și cine să-i cânte la nuntă. Se duse repede în curte și-l întrebă:

— Ce plată vrei măi țigane, ca să-mi cânti mie în noaptea aceasta?...

— D'apoi nu vreau, decât numai mâncare și băutura, răspunse țiganul, care nu era altul decât Nădav.

— Haide dar înlăuntru și să-mi zici numai cântări de acelea pe cari te-am auzit că le-ai cântat pe afară. Il luă apoi de mână pe Nădav și-l strsecură încetișor în casă. apoi îl puse să-i cânte încetișor la ureche. Nădav începu să-i cânte cu mult foc, îndemnându-l cu cântecul său, să bea mereu iar apoi îi întoarse din arcuș o învărtită, care-l

făcu pe zmeu să se scoale și să țopăie prin casă de trozneau podelele. Ii plăcu așa de mult veselia aceasta zmeului, încât cerea mereu lui Nădav, ca să-i cânte neîncetat numai învărtite. Nădav se supuse voinței zmeului și cânta înainte. Când zmeul se obosea venea iar lângă țigar și-l punea ca să-i cânte doine la ureche.

Cânta Nădav de mama focului, dar gândul lui era în altă parte, numai la vinișoarele lui, pentru cari venise el dela Sfânta Vinere. Lăsă însă pe zmeu ca să se îmbate tun. Dar când se îmbătă bine zmeul, lucrurile se schimbă. Zmeului îi veni un chef turbat de joc și petrecere. Se ridică în picioare și porunci țiganului să-i cânte o învărtită mai săltată și cu mai mult foc. Nădav însă se opri și-i spuse zmeului, că nu mai poate cânta, că i-s'au rupt strunele. Zmeul se răsti cu ciudă și zise:

— Ce fel de strune-ți trebuesc ție măi țigane?...

— D'apoi, dacă vrei să-ți cânt bine, apoi numai cu strune din vine de om pot să cânt. De alea să-mi dai...

— Apoi de ce n'ai spus mai iute cioroiule, că doară am câte vrei?... Uite-le... Și scoase din buzunarul pantalonilor săi largi și i-le aruncă lui Nădav în față. Nădav, se făcu că-și strunește cetera, dar își strânse vinele cu băgare de seamă și și-le băgă în buzunar. Incepu apoi să cânte mai departe dar cu mult foc și cu multă inimă, mai altfel ca înainte. Acuma își ajunsese ținta. Un singur gând îl mai frământa: Cum să se scape de afurisitul de zmeu și să se întoarcă iară la Sfânta Vinere...

Pe când se crepa de ziuă, zmeul și cu Maria, frânți de oboseală admiseră întrun colț al casei. Nădav își încetenî cântecele tot mai mult până când se convinsese, că dorm binișor. Iși luă cetera și se strecură pe ușă afară până în colțul tănuit al pădurii, unde-l aștepta calul său iubit. II încălecă îndată și ca o nălucă se repezi până la Sfânta Vinere.

Cum ajunsese Nădav la Sfânta Vinere, descălecă îndată, intră în casă și-i dădu numai decât vinele sale. Sfânta Vinere omorî din nou pe Nădav, apoi îi clădi iarăși toate măruntaiele punându-i cu băgare de seamă și vinele, care-i lipsiră înainte. Când totul fu gata, suflă de trei ori peste Nădav și acesta apăru așa cum fusese mai înainte, ba de data aceasta era mai frumos și mai chipeș.

— Ei, cum te simți Nădave?... îl întrebă Sfânta.

— Mă simt așa de tare, mătușă dragă, încât, dacă ar avea pământul toarte, l'aș învărti așa de tare, încât nu s'ar mai zări casele pe el. Un lucru îmi lipsește, dragă mătușă: puterile, care-mi sunt tot la zmeu.

— Vai, vai Nădave!... Vezi tu, ce rău mare ți-o făcut mamă-ta. Nu mai zăbovi mult ci du-te de-ți pune cumva mâna pe puteri, că fără de ele nu mai ești om întreg. Du-te din nou la casa zmeului. Acolo mamă-ta are un copil cu zmeul, tot năzdrăvan ca și tine. Tu te fă un porumbel și să zbori mereu pe lângă fereastră, ca să te vadă copilul și să te dorească. Copilul o să-i ceară zmeului ca să te prindă. Zmeul, ca să-i îndeplinească dorința copilului, o să caute să te prindă, tu fă atunci cum vei ști și pune-i mâna pe puteri. Du-te, dragu-mătușii și nu mai întârzia!...

Nădav își încălecă din nou murgul, și porni iar către casa zmeului. Aici își lăsă iar calul în codru și el se prefăcu întrun porumbel foarte frumos și zburând din creangă în creangă ajunse la fereastra unde stătea copilul. Aici fluturând din aripi se zbenguia în fața copilului. Copilul își aruncă mâna de mai multe ori ca să-l prindă, dar nu putu. Zbura mereu și iar se întorcea până sub nasul copilului, dar prins nu se lăsa... Maria, văzu cazna copilului și alergă chiar ea la fereastră să-l prindă dar nu putu, atunci strigă pe zmeu ca să-l prindă el. Când acesta vru să pună mâna pe porumbel, acesta își luă zborul tocmai în vârful părului din fața casei. Copilul se scânci de părere de rău. Maria atunci se cătrăni și zise mâniaoasă zmeului:

— Sări și tu mai iute, nu vezi că plânge mereu copilul și numai pe aiesta-l avem!...

Zmeul infuriat, se cățără de trunchiul părului, dar nu putu să-l urce decât numai până pe la jumătate, căci îi erau grele armele ce-i atârnavu la brâu. Maria dacă văzu, că din cauza lor nu se poate urea după porumbel, strigă încă odată turbată de mânie:

— Da aruncă-ți armele aleă, rămâne-u-ar și de tine cum au rămas de Nădavul meu. Nu vezi că nu te poți urca cu ele!...

„Zmeul se coborî jos și se descinse de arme, apoi se avântă din nou pe trunchiul părului în sus, ca să prindă porumbelul. Când ajunse însă în vârf și vru să pună mâna pe porumbel, acesta se lăsă ca fulgerul jos și se prefăcu pe loc în Nădav, își apucă armele și se încinse cu ele ca în trecut. Când se văzu cu ele încins se simți de o sută de ori mai tare ca în trecut. Se pironi în fața părului și pofti pe zmeu să se coboare jos, zicându-i:

— Hei zmeule, dă-te odată jos din păr, că n'ai să mai prinzi niciodată porumbelul. Ce tot zbengui în vârful copacului, că ai să-l rupi. Nu vezi cât îi sunt de subțiri vârfurile!...

Zmeul, la auzul acestor cuvinte, fără să înțeleagă cine le rosteste, se dădu jos din păr. Când se văzu însă în

fața lui Nădav, pe care-l recunoscu îndată, înlemni. Nădav, însă nu-i dădu mult răgaz de gândire, ci-l întrebă:

— De ce fel de moarte vrei să mori, zmeu spurcat?...

— De moartea de care ai murit și tu, îi răspunse zneul, adânc mâhnit, de întorsătura ce-o luaseră lucrurile.

Nădav nu stătu mult pe gânduri, ci-și scoase repede paloșul din teacă și-îi cercă tăiușul între cap și trupul zmeului. Din pielea lui făcu și el o păreche de desagi. Puse apoi desagi pe un cale, dar avu grijă, ca să-i spargă în fund, apoi scoase ochii calului, ca să nu vadă pe unde merge și încotro îl duce. Dădu apoi drumul calului în lumea largă. Calul porni cât îl ținu picioarele, unde însă cădea câte un os din desagi, se făcea pe loc câte o prăpastie grozavă, iar unde cădea cât o bucată de carne, se întindea câte un șanț lung și lat de nu-i mai zăreai marginile. Calul se duse cu pielea zmeului, unde se dusesese și ceilalți frați ai lui.

Nădav se apropie apoi de fratele său — copilul care dorea porumbelu și despre care am povestit mai sus — și-i dău o batistă, iar acesta la rândul său îi dău și el una lui Nădav. Se înțelese apoi amândoi, ca doi frați năzdrăvani ce erau, cu vorbe bune și liniștite. Din sfatul lor un lucru era sigur, că se vor despărți în curând unul de altul. Atunci își spuse unul altuia, că atunci când unul dintre ei va observa, că batista aruncă fețe-fețe, să știe că celalalt este în primejdie de moarte și că nu este nici viu și nici mort. Datoria le era ca să pornească fiecare în ajutorul celui în primejdie de moarte.

Se sărutară amândoi, iar Nădav aruncă o privire tristă mamei sale, își luă rămas bun și dela ea și porni mai departe în lumea largă.

Mamă-sa îl rugă cu ochii scăldați în lacrimi ca să nu plece și s'o lase singură în mijlocul codrului, zicându-i:

— Nu pleca Nădav, dragu mamei și nu mă lăsa aici în mijlocul codrului singurică ca un pui de cuc. Nu vezi că și fratele tău pleacă, dacă pleci tu. Ai milă de mine și iartă-mă, că nu mi-am dat seama ce fac și mi-oi ispăși păcatul, numai nu mă lăsați singurică, păcatele mele!...

Dar Nădav nu se înduioșă și-i mai zise:

— Destulu-i că m'ai omorât și te-am iertat. Nu mai pot rămânea lângă tine. Rămâi cu bine, iar eu mă duc în lumea largă, pe cărarea care mi-o vor deschide ochii și pe drumul ce mi-l-or bate picioarele. Incă-odată, rămâi cu bine și zicând aceste își încălecă murgul și se așternu drumului... (Continuarea va urma)

Culeasă de: **V. Moldovanu**, înv.

Din comuna Sumurduc, jud. Cluj.

Zâna-pădurii.

La margerea sudică a comunei, adăpostit de două coline, un izvor cu apă cristalină, murmură, parcă ar vrea să spună ceva trecătorilor cărora le astămpără setea. Localnici îl numesc „fântâna satului”. Apa lui conține diferiți oxizi și alte substanțe și se zice că e recomandată de unii medici bolnavilor suferinzi de stomac. De acest izvor e legată următoarea legendă:

A fost odată, de mult de tot, pe vremea când era atâta amar de **norod**¹⁾ a fost un **baciu**²⁾ ce-l chema Axente. Toată ziua, ba și noaptea, Axente era dus cu oile prin pădure, că pe vremea **aia**³⁾ erau numai păduri pe aici iar lelea Anica, nevastă-sa sta acasă **grijind**⁴⁾ de **ăi**⁵⁾ doi copii ce **i-o dat Dumnezo**⁶⁾. Casa baciului, adică coliba, era lângă **tău**⁶⁾, că pe atunci era un **tău** mare lângă izvor. Așa trăiau oamenii **noști**⁷⁾, Axente cu oile și Anica cu copiii și cu ale **căși**⁸⁾.

Intr'o noapte, aproape de miezul nopții, **ca din sănin**⁹⁾ începe a sufla un vânt, de copacii se îndoiau **mai mai să să rumpă**¹⁰⁾. Pe cer umblau nori negri, negrica păcatele și câte odată se lumina de fulgere și apoi tuna de credeai că toți dracii i-a trimis „Batăl-crucea” pe pământ. Lelea Anică se trezește **în hărmălaia asta**¹¹⁾ și începe să să închine, că biata femeie credea că a venit sfârșitul lumii. Se închina lelea Anica da câteodată **își mai țapa**¹²⁾ ochii pe fereastră. Uitându-se ea așa, vede odată la lumina unui fulger, o fată frumoasă, frumoasă ca o zână, mergând **cătră**¹³⁾ pădure.

In haia ză¹⁴⁾ când baciu Axente **o vinit**¹⁵⁾ acasă, lelea Anica îi spune tot ce-o văzut noaptea.

— „**Ți-s'o fi năzărit tu fomeie**¹⁵⁾, ce vrei să mă ții cu povești ca pe copii. Mai bine zi seara când te culci toate **ocinasele**¹⁶⁾ și n'o să mai vezi zâne și n'o să ți-se pară că bate vântul când e vremea mai liniștită”.

1) atâta amar de norod = așa de multă populație.

2) baciu = cioban, păcurar.

3) aia = aceia.

4) grijind = îngrijind.

5) ce i-o dat Dumnezo = ce i-a dat Dumnezeu.

6) tău = lac.

7) noști = noștri — a noștri.

8) ale căși = ale casei.

9) ca din sănin = ca din senin — sens figurat fără o cauză precisă sau pe neprevăzute.

10) mai mai să să rumpă = aproape să se frângă.

11) hărmălaia asta = zgomotul ăsta, hărmălae = zgomot mare.

12) țapa = arunca, (sens figurat) se uita repede.

13) cătră = către.

14) în haia ză = în ziua următoare.

15) ți-s'o fi năzărit tu fomeie = ți s'a fi nălucit tu femeie.

16) ocinasele = rugăciunile.

Ce să facă biata femeie? A tăcut că știa cât de **sucaș**¹⁷⁾ îi era omul.

Scara lelea Anică abea s'o sculat și iar s'o trezit în zgomotul furtunei. Speriată își face o Sfântă cruce și se gândește ce-i de făcut. Deschide ușa colibeii și iasă afară să vadă ce-i. Pe vremea aia nu erau fomeile ca azi, erau curagioase și nu aveau frică de or ce. Nici nu iasă bine din colibă și vede iară pe zâna **aia**¹⁸⁾ scaldându-se în **tău**. Vede apoi că iasă din apă, se îmbracă și sprintenă se îndreaptă spre pădure. Când lelea Anica n'o mai văzu și furtuna a stat și s'o făcut o vreme frumoasă de mai mare dragul să stai afară.

Cât ce o **vint**¹⁹⁾ baciul acasă cu oile o început lelea Anica să să **ponosluiască**²⁰⁾ și atâta **l'a ceterat**²¹⁾ până ce o crezut-o. Ba nu numai atât dar Axente s'a hotărât să rămâe la noapte acasă și să păzească. Nici n'o sfintit bine Sfântul Soare și baciul Axente sta ascuns într'o scorbură de lângă **tău**. Pe la miezul nopții iar începe furtuna și baciul Axente vede ceiace abea a voit să creadă. Vede pe zâna aceia venind din pădure, se desbracă și sare în **tău**. Avea zâna niște cisme roșii cari acum erau lângă scorbura unde era el ascuns. Zâna se scalda fără nici o grije. Axente iasă frumoșel din scorbură și fără să facă **larmă**²²⁾ ia cismulițele zânei și lasă în locu-le o cismă de-alei Anică (așa l-o învățat muiere-sa, că ea s'o gândit mult cum să facă să prindă zâna). N'o trecut mult și zâna iasă din apă, se îmbracă dar nu-și găsește cismele. Caută, caută dar fără niciun folos. Dela o vreme găsește cisma ce a pus-o Axente acolo. O ia, o trage întrun picior, dar cum să meargă ia cu un picior desculț? Cisma aceia îi era largă numai pe un picior. Ce să facă? Iși vâră și celalalt picior în ea dar când să **pornească**²³⁾ cade. Axente atâta a așteptat. Iasă din ascunzătoare și **inplântându-și** mâna în părul ei mătăsoș, o întrebă:

— „Cine ești și de ce-mi tulburi liniștea? ,

— „Sânt zâna pădurei, zise femeia aia frumoasă cu glas așa de plângător de ți-se rupea inima de mila ei, dar fă bine și lasă-mă că nu mai viu pe aici. Fă bine, fie-ți milă și lasă-mă că am un copil în pădure care mă așteaptă, lasă-mă că voiu face ca izvorul **ăsta** să fie bun de leac și voiu face ca neamul tău să-l stăpânească“.

17) sucaș = sucit.

18) aia = aceia.

19) o vint = a venit.

20) penosluiască = jeliuască — a reclama.

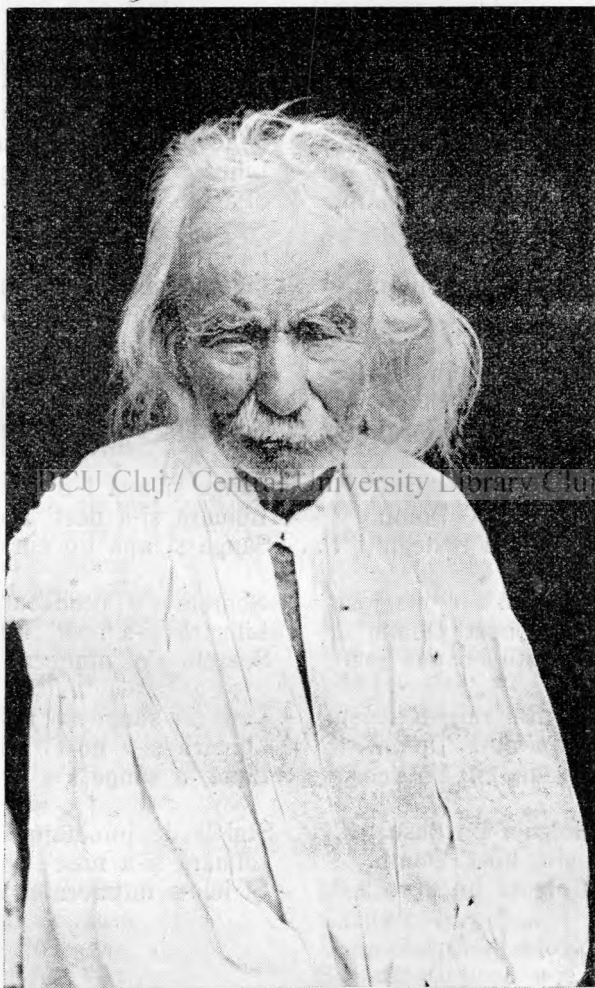
21) ceterat = a ruga, câine.

22) larmă = gălăgie.

23) să pornească = să plece.

Axente i-a dat drumul și deatunci n'o mai văzut-o nimeni.

Au trecut mulți, tare mulți ani, de atunci. **Tăul a secat**²⁴⁾ dar izvorul trăește și apa lui e bună și azi de leac.

Moșul Orban, din Cojoena. (Foto Cpt. Șutu I.)

Urmașii lui baci Axente **s'or**²⁵⁾ înmulțit și au întemeiat satul ăsta.

Culeasă de: **Anca V. Danil**, inv.

²⁴⁾ o săcat = a secat.

²⁵⁾ s'or = s'au.

POEZIA POPORANĂ

Colinzi.

Din comuna Cojoena, jud. Cluj.

Din Ficioara s'a născut...

Din Ficioara s'a născutu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Din Ficioara s'a născut.

Dela Ana la Caiana,
Liliuară și-a nost' Domn.
Dela Ana la Caiana.

Domnul din cer pă pământu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Domnul din cer pă pământ.

Și-acolo l-o restegnit,
Liliuară și-a nost' Domn.
Și-acolo l-o restegnit.

Cu Iuda, s'a sfătuit,
Liliuară și-a nost' Domn.
Cu Iuda s'a sfătuit.

Pă cruce de lemn l-o 'ntinsu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Pă cruce de lemn l-o 'ntins.

Dați-mi trizăci de d'arginți,
Liliuară și-a nost' Domn.
Dați-mi trizăci de d'arginți,

Cu sulița l-o străpunsu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Cu sulița l-o străpuns.

Că vi-l dau să-l restegniți,
Liliuară și-a nost' Domn.
Că vi-l dau să-l restegniți ...

Sânge și apă i-o cursu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Sânge și apă i-o curs.

Când d'arginții i-o pus josu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Când d'arginții i-o pus jos.

Soarele s'o 'ntunecatu
Liliuară și-a nost' Domn.
Soarele s'o 'ntunecat.

Pă Cristos din rai l-o scosu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Pă Cristos din rai l-o scos.

Luna 'n sânge s'o 'n schimbatu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Luna 'n sânge s'o 'n schimbat.

Sus la Golgota l-o dusu,
Liliuară și-a nost' Domn.
Sus la Golgota l-o dus.

Stelele de jumătate,
Liliuară și-a nost' Domn.
Și iele-s întunecate. Amin.

Dela Golgota la Ana,
Liliuară și-a nost' Domn.
Dela Golgota la Ana.

Coborât-o, coborât...

Coborât-o, coborât,
Florile dalbe,
Ingerii lui Dnmnu Sfânt.

Pă turnu biserici,
Florile dalbe,
La icoana Preceștii.

La icoană-i întrebare :	S' alinară 'ntr'o poiată
Florile dalbe.	Florile dalbe.
— Ce veste-ai adus în țară?	În iesle pă fân uscat,
Noi bună veste-am adus :	S'a născut mare 'npărat.
Florile dalbe.	Florile dalbe.
Că Ficioara Mărioara.	Impăratu-î Domnu nost'
I-a venit vremea să nască,	Să 'nchinăm cu busuioc.
Florile dalbe.	Florile dalbe.
Tăt umblă din casă 'n casă,	Să fii gazdă cu noroc,
Nicăirea nu o lasă,	Să 'nchinăm cu mintă creață,
Florile dalbe.	Florile dalbe.
Când colea de cătră sară,	Să fii gazdă pă viață. Amin.

Tri păcurărași pă munte . . .

Trei păcurărași pă munte,	Numa' capu mi-l tăiați,
Hoi-Lerui Doamne.	Hoi Lerui Doamne,
Tri păcurăra și pă munte.	Și pă mine mă 'ngropați;
Numa' unu străinel.	În târluța meilor.
Hoi-Lerui Doamne,	Hoi-Lerui Doamne,
Ca și-o lună de inel.	În gârliciu uăilor.
Și pă el tăți-l mânară,	Pă mine pământ nu puneti,
Hoi-Lerui Doamne,	Hoi-Lerui Doamne,
Să le 'ntoarcă uăile,	Numa' sfântă gluga mea
Iel mere și le 'ntorce,	Și fluera la curea.
Hoi-Lerui Doamne.	Hoi-Lerui Doamne.
Lui gre lege că-i făce.	Când o bate vânt și ploaie,
Uă să-l puște uă să-l taie,	Eu fluera o.i lua
Hoi-Lerui Doamne.	Hoi-Lerui Doamne,
— Pă mine nu mă 'npușcați,	Și-oi trage câte una.

Cinci boieri bătrâni . . .

Cinci boieri bătrâni.	Merile cădea,
Domnului Doamne,	Gazda le strângea,
Pă cum s'o rugat,	Domnului Doamne
Dumnezo le-o dat,	Și le trimetea :
Domnului Doamne,	Pe poartă de rai,
Masă gălbioară,	Domnului Doamne,
Galbină de ceară,	La fete de crai,
Domnului Doamne,	Să le 'npartă ele,
Pomuț răsăditu.	Domnului Doamne.
Cu crengi de d'argintu,	Pă la sufletele.
Domnului Doamne.	

Acum prorocirile...

Acum prorocirile	— Unde să ne fie om,
Și toate scripturile,	Să cânte ca Solomon?...
Despre Mesia, Cristoase	Unde s'a născut Cristos,
Toate s'au 'plinit frumoase.	Să ne fie de folos?...
Să cântăm Aleluia,	De-acum până 'n vecie,
Pă cum spune Mesia:	Domnul laudat să fie.

Zori, zori, zori, d'albe surori..

Zori, zori, zori, d'albe surori,	Vă paște fânațele
Nu păzâți cu zorile,	Și vă be izvoarele.
Dumnezo-i cu uăile,	Tăți jldovi s'o sculat;
Pă fânață jidovești.	Tăt cu furci și cu topoară,
Nime 'n lume nu-l văzură,	Pă Dumnezo să-l omoară,
Numa'-o fată de jidov.	Da Dumnezo ca și-un sfânt,
Ea la jidovi o-alergat:	O trimăs ploaie cu vânt,
— Sculați, sculați măi jidovi,	Pă jidovi i-o potopitu.
Dumnezo-i cu uăile,	

La pădure sub un nuc.

La pădure sub un nuc,	S'aia-o zis că i-a ține'
Florile d'albe,	Florile d'albe
Sunt doi pușori de cuc	S'a zbură păstă hotare,
Nime 'n lume nu-i văzură,	Să le-aducă de mâncare
Florile d'albe,	Florile d'albe. Amin.
Numa-o biată turture,	

Mulțumiri la colinzi

Joacă ursu pă butuc,	S'aveți parte și folos,
Dă-micolacu să mă duc,	De nașterea lui Cristos.
Că mi-i scurtă gluguța	
Și mă tem c'oi ingheța.	Asta mândră de colindă,
	Dela noi, dela vre-o doi,
* * *	Mai vârtos dela Cristos,
Acest praznic luminat.	Să fii gazdă sănătos,
Noi cu drag l-am așteptat,	C'on colac de grâu frumos:
S' auzim ingeri cântând,	Colacu cât masa,
Crai cu stea călătorind.	Stogu cat casa.
Ingerii-aduc veste bună,	Colacu cât roțița plugului,
La tot neamul din preună;	Să umple straița pruncului.

Culese de:
MARIA SUCIU,
învățătoare.

Strigături.

Mai în jos la prundurele,
 Răsărit-o două stele.
 N'orăsărit două stele,
 C'o fost două surorele;
 Una râde și-una plânge:
 Hei ce râde, foc aprinde,
 Hei ce plânge, focu-l stânge,
 Și din gură-așa grăia:
 — Ce plângi tu soruța mea?
 — Da i'o soră cum n'oi plânge,
 Că i-o bine-am auzit,
 Pe maica și pe tata,
 Că pe noi soră ne-o da;
 Pe mine m'or da 'ntr'un sat
 Și pe tine 'n celalalt,
 Ne-or despărți dealurile,
 Nu ne-om vedea cu lunile.
 Ne-or despărți străinii,
 Nu nu-om vedea cu anii.

Măi bade la voi în curte,
 Măgheran până 'n genunche.
 Eu aş veni să-l plivesc.
 Dar am auzit de-acasă,
 Cum da maică-ta în masă,
 Că-i trebuie noră frumoasă;
 Una cu cosița neagră,
 Să-i fie mâne-ta dragă.
 A mea e cam gâlbioară.
 Nu pot fi mâne-ta noră.

Vai mâncată-s de străini,
 Ca iarba de boi bătrâni.
 Mâncată-s de multe 'n lume,
 Dar n'am la cine le spune.
 Mâncată-s de dușmani,
 Ca iarba de boi plăvani.
 Năcăjitu's, nu mă las,
 Să fac voie la pizmași.
 Năcăjita-s, dar mă țin,
 Ca să vadă cel străin.
 Că străinul nu te crede
 Și tot cu urât de vede,
 Și-așa-i omu 'ntre străini
 Ca și pomu între spini.

Fă-mă Doamne ce mi-i face,
 Fă-mă trestie de baltă,
 Subțirea, mândră și 'naltă,
 Să mă cosească cosașii,
 Să mă bage pe obloane,
 Să mă ieie boii 'n coarne,
 Să mă scoată în câmpie,
 Să mă fac viță de vie
 Și pă viță-un struguraș
 Să mă ieie-un fecioraș.
 Fecioraș fără mustață,
 Care 'nvață-a strânge 'n brață.

Nu te ține bade mândru,
 Că la tine nu-mi stă gându.
 Chiar și gândul de mi-ar sta,
 Măieuța tot nu m'ar da.

Tată lumea — așa zicea,
 C'oi muri și n'oi zăcea.
 Da zău lumea o mințit,
 C'am zăcut și n'am murit.

Frunză verde de pe coastă,
 Cinașe-i mireasa noastră.
 Frunză verde de pe tău,
 Nici la mire nu-i stă rău.
 Numa-o țără-i cam buzat,
 C'o suflat mult în păsat.
 Mereți acasă muieri,
 Bată-vă ziua de ieri
 Și vă spălați vasele,
 Că le linge cănele.

Mă bădiță, păr sucit,
 Șezi la noi, dac'ai venit.
 — N'am venit, ca să vă văd,
 C'am venit să vă întreb:
 Dați-mi fata după mine? . . .
 Dac'o dai, noroc și bine,
 De n'o dai, noroc să ai,
 Când o fi Paștele 'n Mai
 Și Crăciun 'n Sâmihai

Sub poală de codrul verde,
 Mititel focuț să vede,

Din nouă cară de lemne.
 Da lângă foc cine șede? . . .
 Șede mândra cu 'n voinic
 Voinic, murgu-și potcovește,
 Mândra șade și-l pândește
 Și din gură — așa grăiește:
 — Bade bădișorul meu,
 Potcovește calu bine,
 Să mă ducă și pă mine.
 — Mândră, mândruleana mea,
 Murgu-i numai de Joi
 Și nu duce numai doi.
 Murgu-i numai de Marți,
 Nu duce necununați.

* * *

Sub o tufă de măslin,
 Șade badea și bea vin
 Și mă cheamă să-i închin.
 Eu nu știu închina-i-oi,
 Ori gura săruta-i-oi.
 Săracă mândruța mea,
 Aseară fusei la ea,
 O găsiu în schimbătea,
 Cu cămașa hei mai rea,
 Hei mai bună o cărpea.
 Câte flori-s pă răchită,
 Pe-atâtea locuri cărpiță.

* * *

Mult mă muștră cucuțu,
 Pân-ce n'am glas ca dânsu;
 Cum oi avea glas de cuc,
 Că seara plângând mă culc? . . .
 Cum oi avea glas de om,
 Că seara plângând adorm? . . .
 Mult mă muștră iedera,
 Pân-ce nu-s verde ca ea;
 Iedera poate fi verde,
 Că ea tot la umbră șede! . . .
 Și-i lătită pe pământ
 Și nu-i ajunsă de vânt,
 Da eu 'naltă ca un brad,
 Multe gânduri mă mai bat.

* * *

Draga mea oiagă neagră
 Bărbatu la cap mă leagă,
 Că să teme c'oi muri
 Și ca mine n'o găsi.
 Eu mă tem c'o muri el
 Și-o fi vai de capul meu.

* * *

Lelea cu păr gălbior,
 Face mămăliga 'n uol,
 Și-o freacă cu sfloderu
 Și-o mănacă cu prietenu.

Culese de: MARIA SUCIU, inv.

De vorbă cu cititorii

— Dlui Dr. Simion Nemeș — Cluj. — Am primit suma de 500 lei, pentru care V'am trimis chitanța cuvenită. Primiți mulțumirile noastre cele mai sincere, atât pentru ajutorul material, cât și pentru îndemnul ce ni-l dați. Când veniți la Cojocna Vă rugăm să ne cercetați, ca să putem aranja unele chestiuni de ordin administrativ în cadrul societății culturale „Ion Olteanu“. — Articolul amintit nu l'am primit încă. Mai scrieți-ne.

— Dlui Gh. Șiclovanu — Roman. — Am primit scrisoarea și V'am răspuns tot prin scrisoare. Vom face cum doriți. Din numerile viitoare vom expedia câte două exemplare.

— Dș. A. Marinca — Someșeni. — Ați fost prima colegă care ne-ați înțeles munca. Nu putem înțelege gestul

DVoastră din urmă. Credem, că este o eroare sau poate un cuget negru s'a interpus la mijloc! Vă rugăm să rămâneți pe lângă cugetul DV. clar ca mai înainte. Veți avea recunoștință și mulțumire sufletească. Noi Vă stimăm și nu ținem seamă de clevetirile celor lăaturalnici. Așteptăm hotărârea DV. bună.

— Dlui Căprariu I. — Apahida. — Vă mulțumim pentru încurajare. Comitetul nu s'a putut aduna. O mică schimbare a intervenit între timp, care trebuia clarificată și care nu s'a clarificat până în prezent. Unii oameni își trâmbiță curajul înaintea bătăliei, dar când sunt la prima linie, deja, bat în retragere. Sunt obosiți, trudiți și-o altă menire își caută. Când veniți la Cojocna cercețați-ne pentru alte relații.

— Dlui Victor Lazăr — Sibiu. — Ați fost veșnic alătura de noi cu gândul și sfatul. Primiți toată recunoștința și stima noastră. Sămânța bună ce ați semănat-o în sufletele noastre, va da roadele pe cari DV. le doriți. Timpurile sunt grele și unii oameni nu prea ne înțeleg. Unii sunt și mai voinici, punându-ne multe bețe în roate. Noi trăim cu gândul, că le vom frânge pe toate. Am publicat cele trimise. Vă rugăm să ne mai trimiteti.

— Mulțumiri Dlor Gh. Suciu, Dr. I. Bosica și Palu Iosif, pentru concursul ce l-au dat petrecerii din 19 Oct. a. c. unde s'a încasat suma de 670 lei pentru revista noastră. Noi nu ne putem susține din abonamente fiind foarte reduse. Existența noastră stă în aceste subvenții benevole și în sumele ce le primim dela oameni cu suflet mare.

— Onorații abonați sunt rugați să-și achite abonamentul. Cei cari nu doresc revista să ne-o restituie. Cine reține revista înseamnă, că consimte să fie abonat și noi îl vom considera ca atare.

— Dlui N. Dumitrescu — Izvoarașul-Bistrița. — Am primit scrisoarea cu prețioasele DV. aprecieri și îndemnuri. Vă suntem foarte recunoscători și Vă mulțumim. Muncind în acelaș ogor, ne înțelegeți mai bine decât oricine munca. Noi căutăm să culegem produsul sufletesc al poporului nostru din partea aceasta a României. Să cuprinzi țara întregă, este imposibil. Se vor afla colegi și în nordul Moldovei, cari vor culege produsul sufletesc al poporului nostru, de pe plaiurile lui Ștefan cel Mare. Nu Vă putem satisface dorința, deoarece din cauza mizerabilelor noastre mijloace materiale, revista a apărut la început șapirografiată întrun număr foarte restrâns de exemplare. Din anul I, n'avem decât numai câte un singur exemplar la arhivă. Vă mulțumim pentru frumoasa sarcină luată.

— Dl A. Anton — Cluj. — Ne bucurăm mult când cojocnenii ne înțeleg intențiile noastre bune. Îți mulțumim pentru frumoasele cuvinte. Indeamnă te rog și pe ceilalți cojocneni, cari ne uită. Noi nu-i uităm și ne place să stăm cu ei de vorbă ori unde ar fi. Să nu uite niciunul, că Cojocna le este leagănul de naștere. Față de acest cuib părintesc, unde au văzut pentru prima oră lumina zilei au și datorii. Trimite-ne abonamentul și indeamnă și pe ceilalți să ni-l trimită.

— Dl Rășinariu Ilie — Cluj. — Abonamentul DV. de 80 lei s'a primit și contat în contul abonamentului din anul trecut. Mai ajutați-ne. DV. sunteți în stare a face acest gest. Mulțumire și recunoștință veți avea deplină. Vă mulțumim pentru orice gând bun.

— Colegii învățători, cari primesc revista sunt rugați să ne facă cunoscuți și altor colegi, ca să ne sprijinească atât cu material de publicat cât și cu abonament. Nădejdea noastră a fost mereu în colegi. Le mulțumim din suflet tuturor acelora cari ne-au înțeles și vreau să ne ajute. Avem și colegi, cari poate, nu ne privesc cu ochi buni. Le-am fi recunoscători dacă ne-ar comunica cauza. Este foarte adevărat, că numai un suflet nobil poate fi și înțelegător. Avem și noi uscăturile noastre, ca în orice pădure!

— Dlui Andrei Pora — Cluj. — Vă mulțumim pentru frumoasele cuvinte și îndemnuri. Am primit abonamentul. Vom căuta să fim acolo unde doriți dvoastră. Noi ne bucurăm și ne mândrim în acelaș timp, când vedem, că și cei mari — cum zicem adesea — privesc cu ochi buni modesta noastră muncă. Pentru noi aceste îndemnuri și aprecieri, sunt un nou elan cătră o muncă cât mai intensă.

